

A fővárosi ember nyaralása.

Egész Európában nincsen olyan nagyváros, a melynek vidéke alkalmasabb volna nyaralásra, mint Budapesté. Es mégis egész Európában nincsen nagyváros, a mely annyira elhanyagolná vidékét, mint Budapest.

Fővárosunk tisztviselő, kereskedő és egyéb nyaraló közönsége megy nyaralni Ausztriába, néha a Tátrába, Balaton melé és más fürdőhelyeinkre. Ez nem is rossz dolog, főleg ha honi nyaraló telepeinken pihenjük ki fáradalmainkat. De mennyivel kellemesebb a nyaralás, ha a magunk villájában, a magunk kis otthonában nyaralhatunk! Mily irigylésre méltók azok a gazdag fővárosi polgárok, a kik már május hónapban kiköltöznek svábhegyi, zugligeti és hűvösvölgyi nyaralójukba, s onnan ártnak be kényelmes villámos kocsikon maghivatalukba is egész szeptember vagy október végéig! Jóformán felét töltik az ottendőnek friss, szabad levegőn, hűvös, éryékos zöldben. Mily istenáldása ez főleg olyan családokra nézve, a hol gyermek vagy beteg családtag van! Es hol nincsen vagy az egyik vagy a másik?

Szép dolog, fölséges dolog, de nem a mi számunkra való dolog! — sóhajt föl busan sok vagyontalan hivatalnok. Tíz, husz forintot négyszögölenként vagyontalan tisztviselő nem adhat a telekért, mert ez már maga vagy öt, tizezer forint, aztán a házépítés, kertültetés megint annyi. Ez nem szegény embernek való mulatság.

Csakhogy mindenkinek a főváros közvetlen közelében kell-e nyaralnia vagy nyaralót szereznie? Szerényebb viszonyok között élő hivatalnokember például nem megtehetné-e, hogy a főváros környékén elterülő terjedelmes, szép hegyvidék távolabbi községében szerezne magának olcsó pénzen kis telket és arra építene szerény, két-három szobás kis nyaralót? Kezdi is már ez olcsóbb fajta nyaraló építkezést is, de a dolog nagyon lassan, nagyon ügyetlenül és tervtelenül halad előre.

Sajátságos, hogy olcsóbb nyaralótelepeink tulnyomóan a fátlan, homokos, forró pesti oldalon keletkeznek; ellenben feltűnően elhanyagolják a gyönyörű Duna-völgyet, mely Budától kezdve egészen Visegrádig a képzelhető legalkalmasabb és legszebb nyaralótelep lehetne. Többnyire védett fekvés, megragadó panoráma, tiszta hegyi levegő, nyáron Duna-fürdő és csónakázás, szóval minden megvolna ezen a vidéken, a mit csak kívánhatunk egy szép nyaralóvidéktől. Mi az oka mégis, hogy ezt a részt annyira elhanyagolja a fővárosi közönség? Es mi az oka, hogy ezzel a vidékkel szemben inkább a forró, poros és szépnek sehogy sem mondható pesti lapályt karolja föl, ha ugyan rászánja magát az olcsóbbfajta nyaraló-építésre?

Egyszerű a felelet. Nem az, hogy a legtöbb nyaralóember pesti lakos, bár ez is nyom valamit a latban, hanem inkább az az oka a Duna-balpart fölkarolásának és a jobbpart elhanyagolásának, hogy a balparton a kiterjedt vasúthálózat már magában is elég kényelmes, mert olcsó és sűrű, közlekedést biztosít, a sík és homo-

kos területen villamos vasutak is könnyebben építhetők. Utóvégre az ember mégis csak szabad levegőn van a balparton is és minden félórán, minden tíz percben jöhet, vagy mehet dolga után a fővárosba. És ez rendkívül fontos körülmény.

Ellenben a jobbparton nincs jóformán semmi; a mi van, azt is botrányosan elhanyagolják. Ott van mindjárt a legolcsóbb ut, a Duna. Hogy használják föl? Ugy, hogy naponként egyszer, nyár derekán kétszer megy és jön szállítóhajó a szentendrei Duna-ágon föl Nagymarosig, az is oly lassúsággal, hogy az utazás, például Leányfalvára és vissza már maga, több mint négy óráig tart? Mely hivatalnok használhatna ily közlekedő eszközt naponként? Hisz harmadrész napja rámegy csak az utazásra. Óránként kellene jönni és menni hajónak le s föl, és gyorsjáratu hajóknak, hogy egy mértföldnyi ut ne tartson tovább fölfelé a Dunán sem 20—25 percnél.

Van egy vicinális vasút is Buda és Szent-Endre között Ó-Buda, Békásmegyer, Kaláz és Pomáz érintésével. De micsoda vicinális ez! A legvicinálisabb valamennyi vicinális vasut között. Huszonkét kilométernyi ut megtevésére 70 perc kell neki szegénynek és télen jégverem, nyáron kemence. Azonfelül az a nevezetes tulajdonsága van, hogy lokomotívjának nincs is igazi kéménye, hanem csak valami pupja van, mely egyenesen a kosikba okádja be a füstöt, úgy hogy ruhád, arcod, orrod, tüdőd, mindened tele lesz vele.

Persze könnyű dolog szidni a hajós- és vasuti társulatokat. Ezzel azonban a kérdés még nincs megoldva. A társulatok azt felelik: azért nincs jobb közlekedés, mert nem fizeti ki magát. Nem lehet tőlük kívánni, hogy a közönség kényelmeért ráfizessenek vállalataikra. Itt aztán megint beleesünk abba a circulus vitiosusba, melyben hazai fürdőhelyeink és nyaralótelepeink mind senyvednek. A közönség nem megy nyaralni a Dunajobbpartra, mert ott rossz a közlekedés; a közlekedő vállalatok pedig nem javítják a közlekedést, mert vonalaikat nem használja eléggé a közönség. Nehéz helyzet, mert mind a kettőnek igaza van. A megoldást nem is az egyik vagy másik féltől kell várni egyoldaluan, hanem mindkettőtől egyszerre, főképpen pedig harmadik, idegen tényezőktől.

A közönség a jobb jövő reményében keresse föl a Duna-jobbparti gyönyörű vidékeket, szerezzen ott telket s építsen nyaralót. Nem csinál rossz üzletet vele. A filoxérától elpusztított községek szőlőhegyein: Békásmegyeren, Kalázon, Pomázon, Szent-Endrén és följebb potom áron vehet telket, igen olcsón építhet egyszerű kis villát, s két-három ezer forintot kis nyaralót szerezhet magának gyümölcsös kerttel vagy szőlővel, mely idő folytán csak nyerhet értékben is. Eleintén nem lesz valami nagy a kényelme, de a sajátjában szívesen eltűr az ember egy kis kényelmetlenséget is.

A hajózás és vasuti társulatok pedig ne öt-tíz esztendő alatt akarják megduplázni tőkéjüket, hanem várjanak egy kicsit a nagyobb haszonra. Sajátságos jellemvonása az a magyar közgazdasági életnek, — hogy igen rövid idő alatt, minden áron, igen nagy hasznót akar. Pedig e fölfogással lehetetlenség valamit elérni. Egy közlekedő társulat először is adjon olyan közlekedést, mely kielégítheti egy nagyvárosi embert, mert rossz közlekedéssel, itt a főváros körül, jobb bele sem fogni a dologba. Azután legyen rá elkészülve, hogy az első tíz-tizenöt esztendőben nem nagy haszna lesz a vállalatán, hogy a hátralevő években aztán annál busásabb jövedelemmel köszörülje ki az előző évek esorbáját. Cammogó, füstös gőzösöktől pedig ne várjon senki soha nagy hasznót, hanem villamos közlekedést létesítsen. Egy-két évig megcsúszik majd, hogy hétköznapokon nem lesz zsúfoltság egy-egy kocsin, de nem sokára ellepi a közönség a Duna-mentét s akkor lesz utazó is elég.

De maguk az érdekelt vidékek, a köz-

ségek és elüljárók is tegyenek valamit. Használják ki azokat a természeti kincseket, melyekkel a Teremtő megáldotta őket, hozzanak némi áldozatot a közönség és a közlekedő vállalatok számára saját jövőjük érdekében. A budapesti helyiérdektől vasutak társasága mostanában tett lépéseket, hogy szentendrei vonalát meghosszabbítsa Nagymarosig. Mindenütt a legridegebb fogadtatásban részesült a községeknel. Nem akarnak áldozni. A hasznót mindenki szeretné, de csak ha sült galamb módjára repülne szájukba. Ilyen szűkeblt fölfogással nem megyünk semmire.

Sőt a főváros, az állam is tehetne vállaltva, együttes és tervszerű akcióval lelamit lakosaiért és hivatalnokaiért. Csak lenne a főváros szerényebb viszonyai közt élő, főleg tisztviselő, osztályának a nyaralása kérdését helyesen megoldani; így lehetne az egész gyönyörű pilisi hegyvidéket igazi nyaraló telepévé lenni a fővárosnak, Mátyás korában, a mikor a visegrádi mint a hogy a régi időkben volt, mint és budai királyi palota közt a Duna-mente sűrűn telve volt építve magánosan álló házakkal, kastélyokkal, nyaralókkal. A főváros közönségének és a főváros vidékének egyaránt csak hasznára volna, de még a közlekedő vállalatoknak is, ha ez az állapot megint bekövetkeznék.

Turista.

FŐVÁROS.

Közegészségügyi reformok.

— Saját tudósítónktól. —

Az idei budget tárgyalásakor a törvényhatóság tudvalevőleg nagyon megrémült a deficitől s ijedtében jóléti bizottságot küldött ki, hogy hozza rendbe a háztartást. Ujlesztendő óta dolgozik a bizottság sok zajjal és lármával, de nagyon kevés eredménnyel. A bizottság annak a hivatásának, hogy az adminisztráció nagy műhelyében megtakarítást csináljon, egyáltalán nem felelt meg. A különböző memorandumszerű javaslatokban azonban megismerteti a nagy közönséget az adminisztrációval. Ez a haszna megvan a bizottság működésének.

Ma a közegészségügyi intézetek megvizsgálására kiküldött bizottság számol be. A beszámoló egész könyv. Sok benne a tanulni való, de kevés, szinte semmi a pénzügyi eredmény.

A jelentés elsősorban az ügyosztály munkakörét ismerteti s konstataálja, hogy sok a munka, kevés a személyzet, megtakarítani hát semmit sem lehet. Azután a főorvosi hivatalra kerül a sor. Megtudjuk a jelentésből, hogy a főorvos huszonöt bizottságnak a tagja. Ember legyen, a ki e mellett még csinál is valamit. De hogy miért kell a főorvosnak huszonöt bizottságban üléseznie s egy tárgyban tíz-tizenöt bizottságban ugyanazt a szakvéleményt elmondania, igazán érthetetlen. Ott kellene megfogni az adminisztráció egyszerűsítését. A bizottságok kilenc-tizedét kellene egyszerűen megszüntetni.

Fontos elvi kérdést vitat meg a jelentés. Régi óhaj már, hogy a közigazgatás egyszerűsítése érdekében a tisztii főorvosi hivatalt egészen olvaszzák be az ügyosztályba. Már Márkus József mint polgármester megtette a javaslatot. A tanács akkor nem fogadta el s több tanácstag a tanácsi határozat ellen különvéleményt jelentett be. A kérdés azonban lekerült a napirendről, mert Perczel Dezső, az akkori belügyminiszter megígérte, hogy sürgősen megcsinálja a fővárosi törvény revízióját. A kormány megbukott, a revízió elmaradt. A bizottság pedig most perhorreszkálja a beolvastást.

A bizottság a tisztii orvosok és kerületi orvosok számát és fizetését sem akarja lecsökkenteni. A tisztii orvosok fizetésének a leszállításáról nem is volt szó soha, mert a tisztii orvos hivatali teendőket végez és magánprakszist nem üzhet. A kerületi orvos 3200 koronát kap s ezért a szegény betegeknek naponként egy órát rendel. A huszonkét kerületi orvos tavaly összesen 23,942 beteget kezel, tehát átlagban naponként három beteget. De egyik-másik kerületi orvosnak alig van szegény betege. Az egyik kerületi orvos például tavaly augusztusban az egész hónapban egy fekvő és tizenhárom járó beteget kezel. Volt kerületi orvos, a kinek az egész évben 559 beteget volt, még pedig 247 fekvő és 312 járó beteget volt. A főváros tehát minden betegvizit után, ha a beteg ment is az